

EVROPSKO ČUDO DRUGOG SVJETSKOG RATA

U tekstu donosimo nekoliko podataka o borbi s epidemijom tifusa koja je imala njegovu ogromnu važnost za NOB na području Hrvatske.

Već s početkom jeseni i zime 1941. počeli su problemi s epidemijom tifusa, koja u uvjetima gladi, hladnoće, loših stambenih i higijenskih uvjeta, bez lijekova pa čak i aspirina, bez medicinskog osoblja, prijeto katastrofom najtežeg oblika.

Kao što obično postanemo svjesni problema tek kad se pojavi a ne predviđajući unaprijed, tako je i tada cjepivo protiv tifusa trebalo odmah.

Sa svime upoznat tako što je moja majka Krunoslava Petrinović (djevojačko Zastavniković) sudjelovala u svemu tome. Tada je imala 21 godinu i zaposlila se u Higijenskom zavodu (Zagreb) gdje su se proizvodila cjepiva. Stoga su se njoj obratili da organizira nabavu cjepiva u dovoljnim količinama da se cijepe i svi partizani i svo stanovništvo u ratnoj zoni, s time da to treba početi ODMAH.

Izgledalo je kao nemogući zadatak jer je Krunoslava bila mlada službenica u zgradi administracije i nije imala pristup u proizvodne dijelove Zavoda. Na ulazima u zgrade stajali su ustaše i svakog kontrolirali. No majka se povjerila jednoj poznanici a ta je imala poznanicu u zgradi gdje su se proizvodila cjepiva i za nekoliko dana pošiljke su krenule.

Dalje Krunoslava nije sudjelovala, sve je išlo i bez nje. Žene koje su to vodile radile su nevjerojatno važan posao ali i nevjerojatno opasan, mogle su očekivati svakog trenutka dana i noći da im policija pokuca na vrata, a tu je postojala samo jedna kazna.

Krunoslavu su ustaše uhvatili i zatvorili na Savskoj cesti. Imala je sreću da su partizani zarobili neke Nijemce pa je dogovorena zamjena, te je tako došla i to odmah u Vrhovni štab. A tamo su je odmah cijepili cjepivom na kojem je pisalo "Higijenski zavod Zagreb"!

No ipak je dobila tifus ali zahvaljujući cjepivu lakše ga je preboljela.

Kako se dogodilo da ova priča ostane nepoznata i podcijenjena, a toliko se pričalo o svim drugim manje važnim detaljima? Stotine je mogućih razloga, no najvažnije je da makar i kasno tim ženama, sad već pokojnima, iskažemo zahvalnost i divljenje za hrabrost. Često su isticani oni "s puškom u ruci", ali biti bez puške u ruci i čekati da ti svaki čas banu i odvedu te u mučilišta i na gubilište, nešto je neopisivo.

Drugo, kako bi izgledao NOB bez partizana pa i stanovnika u zabitima i planinama, tamo gdje su se operacije vodile? Znamo i ponosimo se time da je hrvatski antifašistički pokret bio najjači, kako u gradovima (Stadion, Pošta, Botanički vrt, Njemački piloti...) tako i izvan njih.

Znamo da se Randolph Churchill spustio padobranom u Hrvatsku, na slobodnu teritoriju, i bio oduševljen onim što je vidio, a to je nastanak nove države, mimo kvislinške pod kapom nacista.

Zatekao je veliki broj boraca, radile su škole, bolnice, organi vlasti, proizvodnja se obnavljala, pivovara je radila, željezničke pruge... i to sve u srcu okupirane Evrope. Randolph Churchill je to nazvao "Evropskim čudom Drugog svjetskog rata". Bio je oduševljen i Andrijom Hebrangom koji je bio na čelu, koji ni na koji način nije ličio na boljševičke izdanke koje je Kominternu postavljala. Prihvaćao je svakoga tko je antifašist, privukao je i nekadašnje građanske političare.

Često se priča o ustaškim zločinima nad Srbima u Hrvatskoj. I zaista su bili užasni, premda neki nisu bili zadovoljni dok te zločine ne prikažu ponekad i deseterostruko većim od stvarnih, iz ne dobrih pobuda.

No danas znamo točne podatke o svim gubicima, poginulim i žrtvama i tko želi istinu može se

informirati.

No u elektroničkim medijima vidimo i dalje govor mržnje i neosnovane optužbe cijelih naroda za zločine određenih skupina kao što su ustaše, a za koje su sami Nijemci (Horstenau i Helm npr.) naveli da nemaju podršku u hrvatskom narodu.

Sad onaj tko je objektivan i dobronamjieran može reći:

Jeste, bilo je groznih zločina nad Srbima, naročito do ljeta 1942. kad je Hitler osobno zabranio njihovo daljnje proganjanje.

Ali puno je više Srba spašeno djelovanjem nekoliko hrabrih Hrvatice koje su spriječile da tifus pomori veliku većinu, i vrijeme je da im makar u duši zahvalimo za sve.

Zdenko Petrinović